

Trumps USA – en identitetspolitisk smeltedigel

Mohamed Abdi

Skribent

E-post: mohamabd86@gmail.com

Reality TV-stjernen og milliardæren Donald Trump er president i USA. Trumps seier har ført til sterk debatt om identitet, kjønn, rase og klasse i det amerikanske samfunnet. Mange har stilt seg spørsmålet om hvorfor Trump vant valget, og hvilken rolle identitetspolitikken spiller i vår tid. I dette essayet vil jeg presentere og diskutere seks bøker som på ulike måter nærmer seg et svar på disse to spørsmålene. Thomas Franks *Listen Liberal* (2016) er en kritikk av det demokratiske partiets utvikling de siste tiårene og oppløsningen av den amerikanske klasseidentiteten. Idéhistoriker og professor Mark Lillas *The Once and Future Liberal* (2017) er et innspill til det demokratiske partiets ideologer og hva de må gjøre for å vinne valg igjen. Ifølge Lilla er oppskriften å droppe det han kaller for identitetspolitikk og heller fokusere på å vinne seter i Kongressen. I journalisten og kommentatoren Ta-Nehisi Coates sin bok *We Were Eight Years In Power* (2017), er det sentrale spørsmålet hvorvidt USA er et «postrasialisert» samfunn eller ikke? Coates bruker Barack Obamas presidentperiode (2008-2016) som utgangspunkt og tar for seg USAs nyere rasehistorie med særlig fokus på rasisme og svart amerikansk identitet. To av bøkene handler om motkandidaten til Donald Trump, Hillary Clinton. Susan Bordo skriver i *The Destruction of Hillary Clinton* (2017) om Clintons kandidatur og valgkampanje, mens i *What Happened* (2017) skriver Clinton selv om sitt eget liv, politiske karriere og sine opplevelser under presidentvalget i 2016. Begge tar for seg problematikken rundt sexismen og kjønnsaspektet ved identitetspolitikken. Den siste av de seks bøkene, *Strangers In Their Own Land* (2016), er en empirisk studie av sosiologen Arlie Russell Hochschild om Tea Party-bevegelsen i en by i Louisiana.

Før vi går videre må vi definere hva som menes med identitetspolitikk. Identitetspolitikk betyr politisk mobilisering basert på (først og fremst) gruppeidentitet. Det at grupper mobiliserer på den måten, handler om å vinne rettigheter ikke bare for marginaliserte grupper i samfunnet som helhet, men også for individer generelt. Man snakker primært om tre store identitetspolitiske bevegelser: kvinnebevegelsen, antirasistisk/borgerrettsbevegelsen og den skeive bevegelsen. Men identitetspolitisk mobilisering kan også være basert

på klasse. Denne mobiliseringen kan blant annet skje innenfor partipolitikken, som vi kommer inn på senere. Partier kan appellere til bestemte grupper på bakgrunn av deres identitet (for eksempel religiøs identitet, etnisitet eller klasse, eller alle sammen samtidig), som det er mange eksempler på fra amerikansk politisk historie. Et av de mest kjente historiske eksemplene fra USA i nyere tid er den såkalte *Southern Strategy* som varte fra 1960-tallet til 1980-tallet, hvor sentrale republikanske politikere som Barry Goldwater, Richard Nixon og Ronald Reagan førte en kampanje på hver sin måte som handlet om å vinne hvite (kristne) velgere. Dette skjedde samtidig som mange hvite sluttet å støtte demokratene som følge av partiets støtte til borgerrettskampen. Siden da har majoriteten av hvite amerikanere stemt på republikanerne, mens for eksempel majoriteten av minoriteter (latinamerikanere, asiatiske-amerikanere og religiøse minoriteter som jøder og muslimer), og ikke bare afrikansk-amerikanere, stemmer på demokratene.

Den første boken vi skal se nærmere på tar for seg det man kan kalle for «hvit identitetspolitikk». Det er en empirisk studie av sosiologen Arlie Russell Hochschild, *Strangers In Their Own Land* (2016). Vi begynner der fordi identitetspolitikk ikke er noe som kun angår minoriteter.

TEA PARTY-BEVEGELSEN: HVIT IDENTITETSPOLITIKK

«To understand their emotions, I had to imagine myself in their shoes» (2016: ix). Slik starter sosiologen Arlie Russell Hochschilds bok, som er basert på en fem år lang studie (2011-2016) i det man i dag kaller for «Trump-land». Hochschilds bok *Strangers In Their Own Land* er resultatet av et titalls dybdeintervjuer gjennom flere år. Hochschilds studie ser konkret på et segment av velgergruppen til det republikanske partiet som går under navnet Tea Party-bevegelsen. Hun undersøker nærmere det hun kaller for «den dype fortellingen» og «det store paradokset» som lå under denne velgergruppens støtte til Trump i presidentvalget i 2016.

Hochschild, som har levd et langt akademisk liv i den liberale høyborgen UC Berkeley, dro til delstaten Louisiana og intervjuet rundt 60 personer, hvorav majoriteten av dem (40 personer) var aktive tilhengere og medlemmer av Tea Party-bevegelsen. De resterende var myndighetspersoner, lærere, sosialarbeidere og advokater som ikke nødvendigvis identifiserte seg som en del av Tea Party-bevegelsen (Hochschild 2016:18). Tea Party-bevegelsen er en erkekonserverativ protestbevegelse innad i det republikanske partiet, som har vært årsaken til både det republikanske partiets og den politiske debattens høyredreining det siste tiåret. Bevegelsen var sentral for å sikre at Donald Trump vant valget. Hochschild snakket med og kom i kontakt med flere enn de 60 personene hun intervjuet, fordi hun også besøkte informantenes hjem, arbeidsplasser og sosiale møteplasser (Hochschild 2016:16). På den måten fikk hun også snakket med informantenes familier, venner og kolleger. Dette gjorde hun for å forstå de politiske standpunktene og følelsene til sine informanter bedre. Turen til Louisiana skaffet ikke bare Hochschild informanter, men også venner hun ikke hadde fra før. Dette var mennesker som ifølge Hochschild har et helt annet verdenssyn og livssyn enn henne selv, men som fortsatt elsker USA like mye som henne.

Lake Charles i Louisiana er et av de mest forurensede stedene i USA, som topper fattigdomsstatistikken og hvor en høy andel lever av velferdsoverføringer. Derfor kan det virke paradoksalt at innbyggerne Hochschild intervjuet, ikke har sans for velferdspolitik, miljøpolitikk eller arbeidspolitik som kan forbedre deres levekår. Hochschild kaller dette for «det store paradokset». Ved første inntrykk skulle man tro at disse menneskene stemmer mot sine egne interesser når de stemmer på Tea Party-politikere som lover skattekutt og subsidier til selskaper som forurenser. Hochschild tar utgangspunkt i dette paradokset, men argumenterer for at de hvite arbeiderklassevelgerne ikke stemmer mot det de oppfatter som sine interesser, men stemmer ut ifra en bestemt følelsesmessig overbevisning. De stemmer *mot* noe mer enn de stemmer *for* noe. De stemmer mot at føderale velferdsoverføringen går til ikke-hvite og det de oppfatter som late folk. De stemmer mot en miljøpolitikk i frykt for at den lokale fabrikken skal bli stengt. Selvsagt skulle de ønske at antall krefttilfeller og forurensing var problemer som kunne vært løst, men det er viktigere å ha et arbeid å gå til.

Hochschild hevder at det er en mer dyptliggende årsak enn ren egeninteresse til at Tea Party-bevegelsen appellerer til hvite arbeiderklassevelgere, nemlig det hun kaller en «deep story», eller «den store fortellingen»: «A deep story is a feels-as-if story – it's the story feelings tell, in the language of symbols. It removes judgment. It removes fact. It tells us how things feel» (Hochschild 2016:135). Ifølge Hochschild har vi alle, uavhengig av politisk ståsted, en slik «deep story». Det er den følelsen som motiverer ikke bare vårt politiske syn, men også samfunnssyn og til og med menneskesyn. Ved å forstå denne dype historien forstår vi våre politiske meningsmotstandere bedre, og det er dette Hochschild ønsker med denne studien: Å forstå den amerikanske Tea Party-bevegelsens «deep story». For mange av de som er med i denne bevegelsen er denne historien basert på at den amerikanske middelklassedømmen kan oppnås ved hardt arbeid og ved å opprettholde sentrale kjerneverdier som familie, patriotisme og religion. Noen av Hochschilds informanter som sverger til «the deep story» tror også at etniske og seksuelle minoriteter har «sneket» i køen til denne drømmen på bekostning av dem (Hochschild 2016:136-137).

Lake Charles er en liten by med rundt 76 000 innbyggere. Halvparten av befolkningen er fra den hvite arbeiderklassen og middelklassen og resten er svarte, latinamerikanere og andre etniske minoriteter. Sistnevnte blir til tider nevnt i boken til Hochschild, men ikke i like stor grad som de hvite Tea Party-velgerne, på tross av at de utgjør den andre halvparten av byens befolkning.

Hochschilds undersøkelse er en empirisk studie primært ment for å forstå Tea Party-bevegelsen som i all hovedsak er hvit. Derfor er det visse spørsmål hun ikke svarer på om den svarte befolkningens håp og desperasjon, men når noen av informantene tar til orde for at svarte amerikanere har «sneket» i køen til den amerikanske middelklassedømmen, så ville det vært forsvarlig at studien også så på svarte amerikaneres «deep story». Det betyr selvfølgelig ikke at enhver lignende studie alltid bør ha som et premiss at både hvite og svarte skal komme til orde eller være hovedfokus. Men det betyr at mye som kommer fram i boken tilsier at bildet man sitter igjen med om Lake Charles er ufullstendig, fordi det først og fremst er kun halvparten av befolkningen forfatteren ser nærmere på og som kommer til orde. Vi kommer tilbake til akkurat dette senere, men jeg mener at dette fraværet gjør Hochschilds helhetlige budskap mangelfullt, og det bildet hun skaper av det amerikanske

samfunnet i Trumps æra blir selektivt når hun overfokuserer på den hvite arbeiderklassen og middelklassen. Store befolkningsgrupper som afrikansk-amerikanere og latinamerikanere er også en del av arbeiderklassen og middelklassen i USA som helhet, men også mer spesifikt en stor andel av befolkningen i Lake Charles, Louisiana.

Hochschild skriver: «(...) I came to realize that the Tea Party was not so much an official political group as a culture, a way of seeing and feeling about a place and its people» (Hochschild 2016:19). Tea Party-bevegelsen var og er fortsatt på mange måter ikke bare en politisk og ideologisk bevegelse, men også det man kan kalle en kulturell og identitetspolitisk mobilisering for hvite republikanske velgere. I så måte er den en form av identitetspolitikk rettet mot hvite amerikanere som er overbevist om at den etablerte politikken og *establishment*, som også går under det hatede ordet «eliten», har forlatt dem og deres utfordringer til fordel for identitetspolitikk for etniske og seksuelle minoriteter. Tea Party-bevegelsen blir av den grunn et slags fenomen som fyller dette vakuumet. Tea Party-bevegelsen gjør en identitetspolitisk mobilisering og skriver seg dermed inn i den dype fortellingen til mange amerikanere. Ville Trump kommet til makten uten denne typen av mobilisering? Det er et spørsmål som bør undersøkes nærmere.

VI HADDE MAKTEN I 8 ÅR

There is a basic assumption in this country, one black people are not immune to, which holds that if blacks comport themselves in a way that accords with middle-class values, if they are polite, educated, and virtuous, then all the fruits of America will be open to them. In its most vulgar form, this theory of personal Good Negro Government denies the existence of racism and white supremacy as meaningful forces in American life. (Coates 2017:xvi)

Journalist og forfatter Ta-Nehisi Coates sin essaysamling *We Were Eight Years In Power* består av åtte artikler og essays som tidligere har vært publisert i magasinet *The Atlantic*. Det er ett essay fra hvert år som Barack Obama var president, og til hvert essay er det en kort innledende artikkel som setter essayet i en historisk kontekst. I samlingen skriver Coates om svart identitet, moral, massefengsling av svarte amerikanere, boligsegregeringen, Den amerikanske borgerkrigen (1861-1865), svarte kjendiser som Bill Cosby, Obamas presidentskap og mer. Mange av Coates' essays er personlige og polemiske, men også til tider faktabaserte analyser av det amerikanske samfunnet. På den måten veksler Coates mellom å være kommentator og analytiker.

Coates angriper det han kaller for «Good Negro Government» og «fargeblindhet-doktrinen» om at problemene og utfordringene som svarte møter på i USA, kan løses ved at svarte «jobber hardere» og skaffer seg større ambisjoner enn det «de» har i dag. Ifølge Coates er denne doktrinen populær ikke bare hos hvite amerikanere, men også i visse segmenter av den politiske og kulturelle eliten blant svarte amerikanere (se essayet om Bill Cosby og svart konservatisme, side 13-32). Ifølge denne doktrinen handler dette ikke nødvendigvis om strukturer og barrierer som setter begrensinger på den enkeltes mulighet til å bli en del av den amerikanske middelklassen (*The American Dream*). I stedet handler den om proble-

mer som «den svarte kulturen», krisen i den svarte familien (for mange alenemødre) og gangsterkulturen (særlig rap-musikken). Denne doktrinen er med på å tilsløre reelle strukturelle hindringer som den afrikansk-amerikanske befolkningen møter på i storsamfunnet.

I denne essaysamlingen følger Coates opp det han har skrevet i sin forrige bok, *Between The World And Me* (2015), om hvordan den såkalte amerikanske drømmen i lang tid har vært et mareritt for den svarte minoriteten og hvordan den rammer den svarte kroppen. Bokas tittel *We Were Eight Years In Power*¹ er fra et sitat av en folkevalgt fra delstaten Sør-Carolina og beskriver en kort periode etter borgerkrigen (1861-1865) da svarte sammen med moderate hvite republikanere inntok mange maktposisjoner i sørstatene og innførte lover og regler som skulle forbedre kårerne til de svarte, som var tidligere slaver. Dette skjedde i begynnelsen av the Reconstruction Era (1865-1877) i amerikansk historie, og førte senere til det Coates kaller for et «backlash» i form av segregering, Ku Klux Klan og Jim Crow-lovene i sørstatene. Coates bruker denne spesifikke perioden i amerikansk historie for å vise noen likheter med det som skjedde etter at Obama var president. Coates skriver: «Obama was the realization of generations, a black ambition as old as this country» (Coates 2017:116). Disse ambisjonene har ifølge Coates vært der i lang tid, men har blitt møtt med betydelig motstand av den hvite majoriteten i landet. Det siste eksempelet på denne motstanden er Donald Trumps valgseier i 2016, en seier som kan sees på som den hvite identitetspolitikens triumf.

Coates' fokus er ikke bare hva valget av Trump har gjort og gjør med nasjonen som helhet, men også hva det spesifikt gjør med afrikansk-amerikanere som i lang tid har prøvd å bevise sin menneskelighet for sine hvite medborgere. Coates fremstår dermed ikke bare som en forfatter som refser sitt eget samfunn, men også som en psykolog som ønsker å gå dypt inn i den afrikansk-amerikanske psyken og se nærmere på hva rasismen gjør med individet. Coates er veldig opptatt av det han kaller for USAs blodige og hvite arv, som han kaller *heirloom*. Denne blodige arven er blant grunnene til at Trump kom til makten:

With one immediate exception, Trump's predecessors made their way to high office through the passive power of whiteness – that bloody heirloom which cannot ensure mastery of all events but can conjure a tailwind for most of them. Land theft and human plunder cleared the grounds for Trump's forefathers and barred it for others. (Coates 2017:341)

Hans mest kjente essay i samlingen, «The Case of Reparations» (Coates 2017:163-211), skapte stor debatt da det ble publisert i 2014. Coates er ikke den første som tar til orde for at svarte amerikanere bør få erstatning fordi deres forfedre opplevde slaveri, rasesegregering og diskriminering i flere hundreår. Han fokuserer dog særlig på problematikken rundt boligdiskriminering, som var bevisst segregeringspolitikk fra amerikanske myndigheters side (i perioden fra 1920 til 1970). I essayet «American Girl» skriver Coates om førstedamen Michelle Obama, som han mener viser den svarte middelklassedrømmen i det såkalte

1. «We were eight years in power. We had built schoolhouses, established charitable institutions, built and maintained the penitentiary system, provided for the education of the deaf and dumb, rebuilt the ferries. In short, we had reconstructed the State and placed it upon the road to prosperity» (Thomas Miller, afrikansk-amerikansk kongressmedlem fra Sør Carolina, sitert i Coates 2017: xiii)

postrasialiserte samfunnet.² Obama-paret er bare ett eksempel på de tusenvis av afrikansk-amerikanere som ser på sin svarthet som noe mer enn historisk undertrykkelse, rasisme og diskriminering:

These heralds offer a deeper understanding of African American life, a greater appreciation of the bourgeois ordinariness of our experience. «People have never met a Michelle Obama,» the soon-to-be-first lady said toward the end of our interview. «But what they'll come to learn is that there are thousands and thousands of Michelle and Barack Obamas across America. You just don't live next door to them, or there isn't a TV show about them.» There is now. (Coates 2017:57)

Når det gjelder Tea Party-bevegelsen, som vi var inne på tidligere, har den ført til det Coates kaller for USAs «første hvite president» (Coates 2017:341-367). Er det slik å forstå at Tea Party-bevegelsen bare er en kulminasjon av den historiske hvitheten som har ridd det amerikanske samfunnet som en mare i lang tid? Coates mener at denne typen av mobilisering er en motreaksjon mot den progressive utviklingen i det amerikanske samfunnet de siste tiårene. Utviklingen har vært progressiv i den forstand at på flere områder har svarte amerikanere fått flere rettigheter og sterkere representasjon, som i politisk representasjon og synliggjøring av afrikansk-amerikanere i kultur- og samfunnslivet. Coates mener ikke at USA ble et postrasialisert samfunn under Obamas tid, men at den lille fremgangen som tross alt fant sted ble besvart med dette voldsomme tilbakeslaget i november 2016 er den røde tråden i Coates essaysamling. Det betyr at mange hvite amerikanere reagerte etter åtte år med Obama ved republikkens ratt med å la seg forføre av en populist som Donald Trump, som direkte eller indirekte lefler med hvit nasjonalisme og rasisme, og som ifølge en del amerikanere er en inkompetent og uforutsigbar statsleder.

HVOR BLE DET AV PARTIET FOR FOLKET?

Oppløsningen av klasseidentiteten og utviklingen i det demokratiske partiet er det sentrale i forfatteren Thomas Franks gjennomgang og kritikk av demokratenes offisielle politikk siden Clinton-administrasjonens tid. I *Listen Liberal* tar Frank for seg det han kaller for Det demokratiske partis store feil: Det har blitt et parti som har adoptert en ideologi som er en miks av en sterk tro på meritokrati, nyliberalisme og «profesjonalisme». Det siste definerer han som troen på at det er en klasse av profesjonelle lærde som partiet appellerer til som velgere, og aktivt rekrutterer fra for å besette verv og lederstillinger (Frank 2016:22).

Franks hovedfokus er å løfte opp partiets tradisjonelle klasseidentitet. Demokratene har ifølge Frank blitt et parti for Wall Street og ikke Main Street.³ Under presidentkampanjen i 2008 fikk Obama mer støtte fra Wall Street enn den republikanske presidentkandi-

2. «Postrasialisert» er tanken om at rase spiller mindre rolle i det amerikanske samfunnet nå enn før Obama ble valgt som president. Dette er en omdiskutert påstand i den amerikanske samfunnsdebatten, særlig da Trump overtok Det hvite hus.
3. «Main Street» omfatter vanlige arbeidsfolk og middelklassen. Dette er et uttrykk brukt av for eksempel økonomiprofessor og tidligere arbeidsminister i Bill Clintons regjering Robert Reich. Se blant annet dokumentaren *Saving Capitalism* fra 2017 som er basert på Reichs bok med samme tittel fra 2015.

daten John McCain og ble deres kandidat. For Frank og andre progressive som ønsker mer regulering og kontroll av Wall Street, anses det som et feilgrep når Obamas ikke reagerte mot personer og selskaper som hadde skyld for finanskrisen. Dette kan også forklare hvorfor Occupy Wall Street-bevegelsen (2011) ble en realitet under Obamas presidentperiode.

Frank viser gjennom flere kapitler (4 og 5) hvordan Bill Clintons justispolitikk handlet om å være «tøffere» enn republikanere mot kriminalitet, og hvordan Clintons velferdspolitikkk rammet fattige og vanlige arbeidere. Clinton og New Democrats (sentrumsorienterte demokrater, ulikt Progressive Democrats som er venstreorienterte) har dominert partiet de siste tiårene og gått inn for nyliberalistisk politikk (som privatisering) på områder som skatte- og finanspolitikk, men også i viktigere områder som velferds-, sosial- og skolepolitikk. Om Clinton-administrasjonens politikk kommer Frank med følgende konklusjon:

He's the one who rammed the North American Free Trade Agreement (NAFTA) through Congress and who taught the world that the way you respond to a recession is by paying off the federal deficit. Mass incarceration and the repeal of welfare, two of Clinton's other major achievements, are the pillars of the disciplinary state that has made life so miserable for Americans in the lower reaches of society. He would have put a huge dent in Social Security, too, had the Monica Lewinsky sex scandal not stopped him. If we take inequality as our measure, the Clinton administration looks not heroic but odious. (Frank 2016:84)

Franks diagnose av partiet er at det famler i mørket og ikke lengre har noen evne til å mobilisere den amerikanske arbeiderklassen og middelklassen som den gjorde tidligere. Franks overordnede argument er at alt dette har ført til at demokratene ikke lenger er folkets parti. Med «folket» er det primært snakk om den amerikanske arbeiderklassen og middelklassen. Hans hovedankepunkt er det demokratiske partiets besettelse av meritokrati på bekostning av den tradisjonelle klasseidentiteten til arbeiderklassen. Blant annet gjelder dette troen på at utdanning – eller mer presist, utdanningspolitikk – ikke bare er løsningen på alt, men også kan løse alle sosiale og økonomiske problemer som rammer arbeiderklassen og middelklassen: «To the liberal class, every big economic problem is really an education problem, a failure by the losers to learn the right skills and get the credentials everyone knows you'll need in the society of the future» (Frank 2016:34). Det er ens meritter som gjør en kapabel til å komme langt i livet. Fattigdom og sosialt utenforskap bør først og fremst forstås som et individuelt problem (altså mangel på utdanning) og ikke et strukturelt problem. Dette har ifølge Frank vært mantraet hos sentrale demokratiske politikere de siste tiårene. Dette kan ha kostet dem mange velgere.

Det er også et mantra som forklarer de tre siste sentrale demokratiske politikernes reise: Clinton-paret og Barack Obama. Bill Clinton er arbeiderklassegutten fra Arkansas som ble president i to perioder, mens Obama er sønnen av en svart mann og hvit kvinne som nådde toppen av det amerikanske makthierarkiet. Den siste av dem, Hillary Clinton, slo nesten gjennom det hun kaller glasstaket, men bare nesten – og hvorfor det bare ble nesten forklarer hun i sin bok *What Happened*. Susan Bordo, Pulitzer-vinnende forfatter og støttespiller av Hillary Clinton, forklarer på sin side i boken *The Destruction of Hillary Clinton* hva som var årsaken til at en kvalifisert og ærlig kandidat som Clinton tapte mot Donald Trump.

HILLARY-FIENDTLIG ELLER BARE KVINNEFIENDTLIG?

Clintons bok om seg selv og sin valgkampanje inneholder nesten de samme konklusjonene som Bordos bok: Kampanjen Clinton førte traff ikke alle velgere, men dette var ikke fordi hun ikke snakket om økonomi og arbeidsplasser. Clinton snakket mer om økonomi, klasse og arbeid enn transpersoners rettigheter og andre typiske identitetspolitiske saker,⁴ men det som gjorde inntrykk på mange velgere var da hun kalte en andel av Trumps velgere for «deplorables». Clinton forklarer i boka hvordan dette utsagnet ble ytret i en kontekst som bevisst ble utelatt av media (Clinton 2017:413-415). Hun mente ikke at alle Trumps velgere var «deplorables», men at de som er enige med Trumps sexisme, rasisme og islamofobi var det. Hun beklaget opptil flere ganger, også fysisk foran velgere i «Trump-land» (de såkalte rustbelt-områdene i Midtvesten hvor Trump vant overveldende i valget). Clinton nevner blant annet et utsagn hun kom med om kullindustrien i Ohio som ble misforstått. Dette ble oppfattet som at hun ønsket «å utrydde» kullindustrien og gå etter jobbene til de som arbeider i disse gruvene. Det Clinton mente var at når disse jobbene forsvinner i fremtiden, så må man skape nye arbeidsplasser slik at lokalmiljøer ikke blir skadelidende som følge av arbeidsløshet og økonomisk ulikhet (Clinton 2017:263-264). Men det hjalp ikke så mye å påpeke dette siden inntrykket lokalbefolkningen i Ohio satt igjen med var at Clinton og hennes miljøpolitikk ville ramme deres arbeidsplasser (det Hochschild kaller «det store paradokset»).

Clinton og Bordo vier en del plass i sine bøker til sexisme og kvinner i politikken og offentligheten. Clinton gjentar flere ganger at selv om hun tapte presidentvalget, så har det gjort det enklere for den neste generasjonen kvinnelige politikere å slå gjennom glass-taket neste gang (Clinton 2017:389). Bordo og Clinton er inne på noe viktig: Clinton var populær da hun var senator og utenriksminister, men da hun ønsket å nå toppen ved å bli president – og attpåtil den første kvinnelige presidenten – skapte dette en reaksjon som i mange tilfeller kan klassifiseres som kvinnefiendtlige og ikke bare Clinton-fiendtlige. Et eksempel er hvordan Clintons e-post-skandale dominerte nyhetsbildet mye mer enn alt annet, og hvordan det i sosiale medier var vanlig å framstille Clinton som en ond heks som ønsket å ødelegge landet. Man tydde til og med til kvinnehat fra antikken, som den britiske klassisisten Mary Beard er inne på i sin bok *Women and Power* (2017). Clinton selv forteller i *What Happened* at hun ble fremstilt som en moderne tids Medusa: «One popular image among Trump supporters, found on everything from T-shirts to coffee mugs, depicted Trump holding up my severed head, like Perseus from ancient Greek mythology, lifting high the head of Medusa» (Clinton 2017:126). Ifølge Bordo forklarer denne sexismen også hvorfor Clintons kritikere viser til Bill Clintons regjeringsperiode når de avfeier politikeren Hillary Clinton. Man bruker mannen og hans politikk for å forstå konas kandidatur mange år senere:

The irony of Hillary's prominence as part of the Clinton power couple was that she paid for all Bill's mistakes while being minimized by his talents. So, on the hand, if Bill gave a dazzling speech or charmed a group of voters at a diner, the press was sure to contrast it with Hillary's less-than-

4. Most Common Words In Hillary Clinton Speech: <https://www.vox.com/policy-and-politics/2016/12/16/13972394/most-common-words-hillary-clinton-speech>

dynamic public speaking style or less-than-brilliant «retail politics.» On the other hand, because Bill signed a racially problematic crime bill, or when he did something politically stupid during her campaigns, Hillary got dragged through the media muck with him. (Bordo 2017:46)

Sexismen fra Trump på sin side har vært synlig i lang tid og var et emne under presidentvalget. Over en periode på 18 måneder kom det fram at Trump har trakassert kvinner («I moved on her as a bitch»), han angrep Fox News-ankeret Megyn Kelly etter at hun var ordstyrer i en president-debatt («There was blood coming out of her eyes, blood coming out of her wherever») og hans sexistiske virksomhet i flere Miss Universe-kåringer. Trump har i tillegg et titalls anklager rettet mot seg for seksuell trakassering.⁵

PROBLEMET ER IDENTITETSPOLITIKKEN

Mens Clinton og Bordo kritiserer sexismen i amerikansk offentlig liv, media og daværende FBI-direktør James Comeys håndtering av e-post-skandalen, og delvis legger skylden for at demokratene tapte presidentvalget på andre enn Clinton, har idéhistorikeren og professoren Mark Lilla en annen målskive. Han kaller den for *identity liberalism*. Dette definerer han som en form for liberalisme som setter identitet i forsetet og foran alt annet. I boka *The Once and Future Liberal* tar han et oppgjør med slik identitetspolitikk.

Ifølge Lilla gjennomgår amerikansk liberalisme en krise: «American liberalism in the twenty-first century is in crisis: a crisis of imagination and ambition on our side, a crisis of attachment and trust on the side of the wider public» (Lilla 2017: 5). Lilla dagdrømmer om det demokratiske partiets «storhetstid»: Roosevelts New Deal-politikk (1933-1945). Han mener ikke at man skal gjenopplive datidens liberalisme, men at man bør følge i dens fotspor og dermed bygge videre på den – for ifølge Lilla kan man ikke bruke gårsdagens løsninger på dagens utfordringer. Lilla mener derimot at den amerikanske venstresiden, bestående av liberalere og demokrater, må skape en ny politikk basert på demokratisk medborgerskap (*civic citizenship*). Venstresiden må skape en ny fortelling som ikke setter identitet først, men som kan styrke det amerikanske fellesskapet og overbevise amerikanere om at de deler en felles skjebne med sine medborgere:

They must offer a vision of our common destiny based on one thing that all Americans, of every background, actually share. And that is citizenship. We must relearn how to speak to citizens as *citizens* and to frame our appeals – including ones to benefit particular groups – in terms of principles that everyone can affirm. Ours must become a civic liberalism. (Lilla 2017:15)

5. Se også «Trumps velgere er mer sexistiske enn Clintons velgere» hvor jeg går gjennom en rekke studier som handler om verdisynet til amerikanske velgere i presidentvalget, med særlig fokus på seksisme og rasisme: <https://morgenbladet.no/aktuelt/2018/01/trumps-velgere-er-mer-sexistiske-enn-clintons-velgere-skriver-mohamed-abdi>

Lillas hovedargument er at identitetspolitikk har blitt en slags Reaganisme for den amerikanske venstresiden, der identitetspolitiske strømninger dyrker individualismen på bekostning av et politisk fellesprosjekt (Lilla 2017:95). Denne utviklingen har ifølge Lilla funnet sted siden 1980-tallet. Han skiller mellom det han kaller for «Roosevelt-metoden», som varte fra 1930-tallet og ut 1970-tallet, og «Reagan-metoden» fra 1980 til vår tid. Under Roosevelt-metoden var det fellesprosjekter som New Deal, borgerrettskampen og lignende som var hovedfokus. Det var kollektiv mobilisering og glød hos borgerne, som handlet om å vinne rettigheter for alle.⁶ Etter 1980-tallet mener Lilla at Reagan-metoden har dominert både hos republikanere og demokrater som sverger til identitets-liberalisme.

Denne individualismen fører til fragmentering som gjør at man ikke lenger vinner valg, som ifølge Lilla er det aller viktigste. Som han utbryter: «We need no more marchers. We need more mayors. And governors, and state legislators, and members of Congress...» (Lilla 2017:111). Lillas hovedbekymring er hvordan man skal dempe identitetspolitikken slik at man ikke bare kan vinne presidentvalg, men også slik at demokratene igjen kan kontrollere Kongressen. Det er bare på denne måten man kan vinne rettigheter for kvinner og seksuelle og etniske minoriteter, skriver han: Ved å vinne makten og implementere progressiv politikk.

Lilla mener at Clinton og demokratene tapte valget fordi de var besatt av identitetspolitikk. I stedet for å ta stafettspinnen videre fra Roosevelt-æraens New Deal gikk Clinton og demokratene for identitetspolitikk. Et overordnet budskap hos Lilla er at Reagan-metoden, som identitetspolitikken til venstresiden er et produkt av, er anti-politisk. Han hevder at dette er en type av mobilisering som på tross av endelsen –politisk, egentlig ikke handler om politikk i form av politisk rettighetskamp, men snarere om identitetskamp. Det handler også om å rendyrke en individualisme hvor kollektive bevegelser og staten forkastes. Lilla bruker *anti-establishment* republikanske kandidater som et eksempel på denne ironien: Politikere som er anti-politiske, men som fortsatt ønsker politisk makt (Lilla 2017:49).

Lilla mener at identitetspolitisk mobilisering som borgerrettskampen, kvinnebevegelsen og den skeive bevegelsen var legitim frem til 1980-tallet i den forstand at kampsakene ikke ene og alene handlet om anerkjennelse av personlig identitet, men også om å vinne rettigheter for store samfunnsgrupper (kvinner, etniske minoriteter og skeive). Det var ifølge Lilla en berettiget, nødvendig og forståelig rettighetskamp, til forskjell fra dagens identitetspolitikk, som han mener har gått for langt og kan ramme negativt de samme gruppene den er ment for (Lilla 2017:9-10, se også 64-66): «But perhaps the most damning charge that can be brought against identity liberalism is that it leaves those groups it professes to care about more vulnerable than they otherwise would be» (Lilla 2017:12). Dette skjer ved at den kan skape motreaksjoner i form av identitetspolitikk fra majoritetsbefolkningen som vi var tidligere inne på: den hvite identitetspolitikken.

Lilla mener at dagens identitetspolitikk er en form for «pseudo-politikk». Med dette mener han politikk som ikke er basert på å vinne makt, men som er overfladisk og handler

6. Dette er ifølge Lilla. Historien er mer nyansert enn dette. Ta-Nehisi Coates har tidligere tatt tak i påstanden fra konservative og særlig hvite amerikaneres kritikk av dagens borgerrettsgrupper som de mener ikke er som den som eksisterte i Martin Luther King jr. sin tid. Lilla gjør det samme i sin kritikk av Black Lives Matter, se side 129 i boken. Realiteten er at MLK og borgerrettsforkjempere på 1950 og 60-tallet også var upopulære i sin samtid: <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/10/colin-kaepernick/541845/>

mest om markeringsbehov og anerkjennelse. For å bevisse hvordan identitetspolitikken har gått for langt titter Lilla ut av sitt universitetskontor og retter oppmerksomheten mot campus-aktivismen som råder på noen amerikanske universiteter og høyskoler: «The more obsessed with personal identity campus liberals become, the less willing they become to engage in reasoned political debate» (Lilla 2017: 90). Dette gjelder for eksempel ved at noen studenter ønsker no-platforming og boikott av kontroversielle foredragsholdere. Dette er en form for aktivisme som Lilla og andre universitetsprofessorer som Francis Fukuyama, Jonathan Haidt og Steven Pinker⁷ mener truer den akademiske friheten og yttringsfriheten.

DEN RØDE TRÅDEN

En rød tråd i alle disse bøkene er at de på hver sin måte adresserer et av de mest diskuterte spørsmålene etter valget: Hvorfor vant Trump? Det har vært to rådende hovedargumenter i disse debattene. Det ene argumentet går ut på følgende: Clinton og demokratene fokuserte for mye på identitet og ikke klasse – altså ikke på sosiale og økonomiske temaer, men på identitetsspørsmål (skeives rettigheter, svartes rettigheter, kvinnerettigheter og så videre). Det andre argumentet går ut på følgende: Trump vant fordi en betydelig andel hvite amerikanere satte sin hvithet først – og at dette var viktigere enn alt annet. Med andre ord fant det sted en identitetspolitisk mobilisering hos hvite som en reaksjon mot venstresidens identitetspolitikk. Og det forklarer hvorfor Trump vant hos alle hvite innteksgrupper og at til og med majoriteten av hvite kvinner stemte på ham, på tross av grove sexistiske utspill (Bordo 2017 og Clinton 2017). Det er kultur (patriarkatet og sexismen) og rase (fremmedfiendtlighet, rasisme og hvit nasjonalisme) og ikke økonomiske forhold (globalisering og arbeidsløshet) som spilte størst rolle.

Det siste argumentet finner man hos Coates som mener at valget av Trump var et *backlash*, altså en reaksjon mot Obamas presidentskap. Coates er opptatt av å vise at Trumps seier bare er et nytt kapittel i den amerikanske hvithetens historie. Coates kommer med et interessant poeng når man ser på hva Trump har gjort det første året sitt. Det er ikke uvanlig at en ny president, og særlig en fra et annet parti, ønsker å annullere den forrige presidentens politikk, men den aggressiviteten Trump annullerer Obamas politikk med er i seg selv avslørende, ifølge Coates. De utallige forsøkene på å avvikle helsereformen «Obamacare», fjerne DACA⁸ og skeives rettigheter i det amerikanske samfunnet samt å oppheve Iran-avtalen, viser at Trump er en mann som lever i Obamas skygge og at han ønsker å komme ut av den. Han får god hjelp fra det republikanske partiets lederskap, Mitch McConnell (majoritetsleder i Senatet) og Paul Ryan (*speaker* i Representantens hus), som er med på Trumps identitetspolitiske ferd så lenge de kan kassere inn noen politiske seire,

7. Steven Pinker er inne på dette i sin nye bok *Enlightenment Now: The Case for Reason, Science, Humanism and Progress* (2018) hvor han hyller opplysningstiden og dens idealer. Jonathan Haidt på sin side har siste årene skrevet om tematikken i diverse aviser og tidsskrifter: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/apr/10/students-censorship-safe-places-platforming-free-speech>
8. Asylamnesti til unge migranter fra Sør- og Mellom-Amerika som på folkemunne blir kalt Dreamers – henspiller på the American Dream – et tema Coates selv skrev om i sin forrige bok *Between the World and Me* fra 2015. Dette hadde opprinnelig tverrpolitisk støtte – altså at politikere fra begge partier støttet det.

som for eksempel en skatterreform. Det er det republikanske partis ledere, snarere enn Tea Party-bevegelsens identitetspolitiske mobilisering, som er hovedforklaringen for hvordan Trump kunne slå gjennom maktpolitisk.⁹ Uten støtte fra *mainstream* republikanske ledere og folk i partiet ville ikke en person som Trump, eller trumpismen som et ideologisk fenomen, kunnet dominere amerikansk politikk og offentlighet slik det gjør i vår tid.¹⁰

Obama og Trump ønsket begge å selge håp på hver sin måte. Obamas «sales pitch» var selvfølgelig mer inkluderende enn Trumps. Trumps «Make America Great Again» (MAGA) er et forsøk på å selge håp til amerikanske velgere og særlig hvite velgere. Trumps MAGA har i realiteten flere likheter med Obamas «Change» og «Yes We Can». Når man er en hvit amerikaner som ønsker å bedre tilværelsen sin, så er det «håp»-delen i budskapet til politikeren man henger seg opp i. Den dalende levealderen særlig hos hvite amerikanere¹¹, opioid-krise¹², lønninger som har stagnert siden 1970-tallet, avindustrialisering og manglende arbeidsplasser som følge av globaliseringen og automatiseringen, har gjort MAGA enklere å selge. Følelsen av statustap hos hvite amerikanere har gjort det enklere å tro på Trumps nostalgiske slagord.¹³

Det er viktig å understreke at alt dette ikke blir noe bedre av at en rekke toneavgivende samfunnsdebattanter klager over at minoriteter, kvinner og skeive får like rettigheter som den hvite heterofile mannen, eller hvordan denne nostalgien (MAGA) viser tilbake til en tid hvor disse gruppene var annenrangsborgere. Det er ikke identitetspolitikk som er problemet, ei heller kampen for kvinnerettigheter som ble intensivert av at en politiker som skryter åpent av å ha forgrepet seg på kvinner, tok over det mektigste embetet i verden. Den samme mannen hadde vansker under valgkampen med å ta avstand fra støtten fra hvite nasjonalister som KKK, og sa etter den voldelige alt-rightdemonstrasjonen i Charlottesvillie i august 2017, hvor motdemonstranten Heather Heyer ble kjørt ned av en hvit nasjonalist: «You also had some very fine people on both sides.»

Womens March – den største massemobiliseringen i nyere tid i USA – viser at identitetspolitikk lever i beste velgående og at dette grunnleggende sett alltid har handlet om borgerrettigheter. Kvinnesaken er en av de sakene som igjen står på dagsorden. Det er ikke identitetspolitikk som er hovedproblemet. Og det er her Mark Lillas synspunkter blir problematisk, fordi: hva er egentlig identitetspolitikk? Bare den politikken som er rettet mot kvinner og minoriteter? Som Kwame A. Appiah har påpekt er dette problematisk på flere måter, men først og fremst fordi man er blind for majoritetsgruppers *egen* identitets-

9. Dette er en av konklusjonene til Harvard-forskerne og statsviterne Steven Levitsky og Daniel Ziblatts i boken *How Democracies Die* (2018). Ziblat og Levitsky har i flere tiår forsket på hvordan demokratier faller og da er det ikke bare gjennom voldelige militærkupp og fremmede lands innblanding, men gjennom den mer saktegående autoritære og populistiske eroderingen av demokratiet og dets institusjoner, hjulpet frem til tider av *mainstream* partier og politikere. Den tyske statsviteren og populisme-forskeren Jan Werner Muller er også inne på det samme: <https://www.ft.com/content/69295304-ea34-11e6-967b-c88452263daf>
10. Müller, Jan-Werner 8.2.2017. «Populists cannot win on their own». *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/69295304-ea34-11e6-967b-c88452263daf>.
11. Økonomene Angus Deaton og Anne Case har skrevet studie om akkurat dette her: <https://www.brookings.edu/bpea-articles/mortality-and-morbidity-in-the-21st-century/>
12. About the epidemic: <https://www.hhs.gov/opioids/about-the-epidemic/>
13. «Status threat, not economic hardship, explains the 2016 presidential vote» Studie av Diana C. Mutz, University of Pennsylvania April 2018: <http://www.pnas.org/content/early/2018/04/18/1718155115>

politikk.¹⁴ Realiteten er at nesten all politikk har noe identitetspolitisk ved seg. Når Bernie Sanders appellerer til den amerikanske arbeiderklassen og middelklassen så appellerer han til *klasseidentiteter* som på tross av globaliseringen og internasjonaliseringen de siste tiårene fortsatt eksisterer. Ja, kanskje det man kaller for arbeiderklassen har mistet makt, anseelse, status og til og med blitt færre – men klasseidentiteten er fortsatt der. Derfor kan man lure på hvorfor det å appellere til klasser ikke også er en form for identitetspolitikk?

Den andre feilen som Lilla gjør er, etter min oppfatning, å insistere på at Clinton førte en kampanje som var sterkt identitetspolitikk. Som tidligere nevnt, er det blitt undersøkt hva Clinton faktisk sa i sine taler gjennom hele kampanjen. Den amerikanske nettavisen Vox kom fram til at Clinton snakket mye om vanlige arbeidsfolk, om det å skape arbeidsplasser, økonomisk vekst. Ja, Clinton snakket også om feminisme, juridisk reform og antirasisme, men ikke i like stor grad. Det andre er å se på den politikken som Clinton-kampanjen ønsket å føre hvis hun vant valget. Den kan heller ikke bare kalles «identitetspolitikk», som Clinton selv er inne på i sin bok: Hun var opptatt at man må skape flere arbeidsplasser, få til en mer grønn økonomi, styrke helse- og sosialpolitikken (hun forsvarte *Obamacare*) med mer. Det er også merkelig at kritikere av identitetspolitikk ikke skjønner at kampsaker som juridisk reform, antirasisme og kvinnekamp også er viktige i en tid hvor de som har eller ønsker makten ikke bare i USA, men også i Europa, er for å radbrekke menneskerettigheter og internasjonale konvensjoner, og truer kvinners, minoriteters og flyktingers rettigheter. Man skulle tro at kritikere av identitetspolitikk ville forstått at i en slik kontekst – altså i en slik æra – så trenger man *mer* identitetspolitikk og ikke *mindre* identitetspolitikk.

Sammenlignet med Mark Lilla er Thomas Franks bidrag et forsøk på å fokusere på viktigheten av klasseidentitet hos demokratenes velgere. Frank er en kjent venstreorientert analytiker og hans tidligere bok *What's the Matter with Kansas?* (2004) var original på den måten at den prøvde å adressere hvorfor tidligere venstreside-velgere lot seg forføre av høyrepopulistenes identitetspolitikk (etnonasjonalisme og velferdsjåvinisme), noe man også til dels ser i Vest-Europa.¹⁵ I *Listen Liberal* (2016) går han mer inn på det han mener er hovedproblemet i dag for den amerikanske venstresiden: Den er ikke venstrepopulistisk nok og klasse spørsmålet har havnet i bakgrunnen. Som eksempel bruker Frank sentrale demokraters manglende interesse for å snakke om økonomisk ulikhet.

Inntrykket man sitter igjen med er hvorvidt Franks diagnose, men også kur, er den riktige for en venstreside som på mange måter (særlig ideologisk) ikke kan sammenlignes med venstresiden i Europa? Det ser ut til at Frank ønsker sosialdemokrati i et land og samfunn hvor sosialdemokratiet har vært et marginalt historisk og politisk fenomen. For hva er det egentlig som tilsier at Sanders ville ha vunnet presidentvalget hvis det var han som ble demokratenes presidentkandidat og ikke Hillary Clinton? Hva skulle til-

14. «The Politics of Identity», Kwame. A. Appiah, 2016, Daedalus http://www.academia.edu/5958534/The_politics_of_identity

15. Her kan man f.eks. nevne Sverigedemokraterna og Front National som har vunnet arbeiderklasse-velgere de siste årene på bekostning av sosialdemokratiske partier. Den svenske forfatteren og redaktøren Åsa Linderborg skrev om dette i 2016. «Ett farväl till den förbannade socialdemokratin»: <https://www.aftonbladet.se/kultur/article22159143.ab>

si at venstrepopulisme som den man ser i Storbritannia (Jeremy Corbyn) eller Spania (Podemos), skulle vært det riktige for Det demokratiske partiet, hvor den overveldende velgerbasen er sosialliberal, verdikonservativ og kristendemokratisk? Men kanskje den riktige oppskriften er å fokusere på klasse slik at man kan forene forskjellige grupper i et USA som i Trumps æra har blitt en identitetspolitisk smeltedigel.

Hochschild's bok er den eneste som forholder seg til empiri og forskning. De andre bøkene er polemiske og til dels sterkt subjektive bidrag i form av memoarer og essays. Det betyr ikke at de ikke kan bidra til å forklare våre to hovedspørsmål: Hvorfor vant Trump? Hvor stor rolle spilte identitetspolitikken? Det gjør flere av dem langt på vei, men i mange debatter om identitetspolitikk og arbeiderklassen faller man ofte i en bestemt felle, ifølge den britiske forfatteren Kenan Malik¹⁶: Det at man ikke understreker hvor heterogen vår tids arbeiderklasse er. Hvordan «arbeiderklassen» har blitt synonymt med «den hvite arbeiderklassen» i vår tid er nemlig problematisk. Det er ikke bare upresist, men merkelig all den tid både arbeiderklassen og middelklassen er mangfoldige størrelser som har mer til felles enn de ikke har til felles.

Uavhengig av hva man måtte mene om identitetspolitikk i vår tid er virkeligheten vi alle – og ikke bare amerikanere – lever sammensatt. Et utgangspunkt for debatten rundt disse temaene bør gjenspeile akkurat dette, og inntil videre vil denne diskusjonen fortsette. Jeg tror disse nye utgivelsene vil berike samtalen om hva som skjer i verdens eneste supermakt.

LITTERATUR

- Bordo, Susan 2017. *The Destruction of Hillary Clinton*. London: Melville House.
- Clinton, Hillary 2017. *What Happened*. London: Simon & Schuster.
- Coates, Ta-Nehisi 2017. *We Were Eight Years in Power: An American Tragedy*. New York: One World.
- Frank, Thomas 2016. *Listen Liberal: Or: What Ever Happened to the Party of the People*. New York: Picador.
- Hochschild, Arlie Russell 2016. *Strangers in Their Own Land*. New York: The New Press.
- Lilla, Mark 2017. *The Once and Future Liberal: After Identity Politics*. New York: Harper Collins Publishing.

16. Identitetspolitiken möjliggör rasistiska rörelser: <http://www.gp.se/kultur/kultur/identitetspolitiken-m%C3%B6jligg%C3%B6r-rasistiska-r%C3%B6relser-1.5243389>